

آشنایی با زردی دوره نوزادی

به زرد رنگ شدن سفیدی چشم و پوست صورت و بدن نوزاد ، زردی یا ایکنر گفته میشود. این زردی ناشی از رسوب رنگدانه بیلی روبین در بافتها و پوست بوده ، که ناشی از تخریب گلبولهای قرمز خون می باشد . محل تخلیه و بی اثر کردن این رنگدانه در کبد است و چون کبد نوزادان هنوز توانایی کافی را پیدا نکرده ، این رنگدانه در بافتها رسوب میکند. این حالت در نوزادان نارس بدلیل ناقص بودن بیشتر عملکرد کبد ، شایعتر و شدیدتر است.

انواع زردی:

۱- **زردی فیزیولوژیک:** به زردی گفته میشود که در یک نوزاد رسیده با وزن و سن حاملگی مناسب از روز سوم به بعد بتدریج شروع میشود. نوزاد هیچ گونه علامتی مانند بیحالی -بی اشتها- استراحت- تورم شکم- کاهش تعداد دفعات ادرار (کمتر از ۶ بار در روز)- کاهش تعداد دفعات مدفوع (کمتر از ۳ بار در روز)- برجستگی و تجمع خون زیر پوست -جمجمه- مدفوع سفیدرنگ و ادرار به شدت تیره و غلیظ رنگ ندارد. این نوع زردی بعلاوه کم شیر بودن مادر یا خوب شیر نخوردن در روزهای اول تولد یا گرم کردن بیش از حد نوزاد بدلیل فرهنگ غلط ، شدید و خطرناک میشود. برای کاهش این حالت باید دانست که در روزهای اول تولد باید نوزاد هر ۲ الی ۳ ساعت در روز و هر ۳ الی ۴ ساعت یکبار در شب بیدار شده و بمدت ۳۰-۲۰ دقیقه زیر سینه مادر قرارگیرد تا هم میزان شیرمادر بیشتر شود و هم نوزاد شیر بیشتری بخورد که دفع مدفوع و ادرار زیادتر شده و به کاهش رسوب رنگدانه کمک کند. گاهی اوقات در صورت ناکافی بودن شیرمادر میتوان برای چندروز اول از شیرمصنوعی استفاده کرد. به شرطی که نوزاد به مدت ۲۰ دقیقه زیر سینه مادر باشد و در صورتعدم سیرشدن یا شیردهی مناسب، شیرخشک به نوزاد خورانده شود. و دوما این شیر مصنوعی برای ۲-۳ روز اول بوده ، تا زمانی که شیرمادر زیاد شود. قابل ذکر است که برای دادن شیرمصنوعی نباید به هیچ عنوان از سرشیشه استفاده شود و باید با استفاده از قاشق-فنجان-سرنگ و انگشت خورانده شود. چون سرشیشه باعث گیبی نوزاد شده و ممکن است تمایل نوزاد به گرفتن سینه نوزاد از بین برود. عامل بسیار مهم دیگر جهت کاهش زردی، ملایم کردن دمای بدن نوزاد و کاهش پوشش نوزاد میباشد. گرم کردن بیش از حد نوزاد باعث بی حالی و خواب آلودگی و عدم شیر خوردن مناسب-یبوست و کاهش ادرار نوزاد و افزایش شدت زردی میشود، و خطر خفگی هنگام خواب در نوزاد را افزایش میدهد (سندرم مرگ ناگهانی شیرخوار). لذا اتاق نوزاد باید در فصول سرد سال در حد ۲۲-۲۴ درجه و در فصول گرم ۲۰-۲۲ درجه باشد. لباس نوزاد در حد متعادل و نازک با پوشش ملایم ای باشد. زردی فیزیولوژیک به صورت طبیعی معمولا ۱۰-۷ روز طول کشیده و بتدریج کاهش می یابد. گاهی جهت کاهش میزان زردی نیاز به استفاده از نوردرمانی است که باید از لامپهای مخصوص آبی یا سفید با طول موج ۵۸۰ نانومتر استفاده نمود.

لذا لامپهای معمولی، مهتابی یا نور آفتاب از پشت شیشه به هیچ عنوان مناسب نمیباشد. تشخیص نیاز به درمان با پزشک بوده و استفاده از داروهای خانگی مانند ترنجبین- شیرخشک- رازیانه -پرسیاوشان بعلاوه ایجاد کاهش قند خون و بروز اسهال و کم آبی و ایجاد تشنج به هیچ عنوان توصیه نمیشود. استفاده از قطره بیلی ناستر میتواند منجر به نارسایی حادکبد و اسهال و کم آبی شدید شود و استفاده از قرص فنوباریتال میتواند بیحالی شدید و خفگی هنگام خواب را ایجاد کند.

روشهای بسیار خطرناک مثل زالو درمانی و حجامت باعث آسیب شدید مغزی و حتی مرگ شود.

در موارد زردی شدید که احتمال عبور رنگدانه از پرده های مغز و رسوب در مغز وجود دارد میتواند منجر به کری -تشنج- فلج- عقب افتادگی و حتی مرگ شود. تنها راه توصیه شده و نجات دهنده در این حالت ، تعویض خون در مراکز درمانی مجهز است. در این موارد :

تعویض خون ممکن است تنها راه نجات نوزاد شما باشد. پس بی دلیل مخالفت ننمایید.

۲- **زردی پاتولوژیک:** به مواردی گفته میشود که علت ایجاد زردی بیماری خاصی بوده ، مانند کم کاری تیروئید-عفونت ادراری-ناسازگاری خونی-جذب شدن خون داخل بدن نوزاد مانند خونریزی جمجمه، بیماریهای عفونی داخل رحمی-بیماریهای ارثی کبدی و متابولیک - RH منفی مادر و مثبت بودن RH پدر و نوزاد ، بدون پیگیری با تزریق آمپول روگام-عفونت خون و مننژیت نوزاد-بیماری فاویسم یا سایر بیماریهای خونی -کم آبی شدید نوزاد بدلیل گرم کردن زیاد-اسهال-عدم شیردهی به نوزاد-انسداد مجاری صفراوی و کبدی و .....

معمولا از روز اول و دوم تولد ایجاد میشود و بسرعت پیشرفت میکند.ولی گاهی زردی در صورت طول کشیدن بیشتر از ۱۵-۱۰ روز یا شروع زردی بعد از ۷ روزگی میتواند پاتولوژیک باشد.درمان این حالت فقط باید در بیمارستان صورت گیرد و گاها نیاز به تعویض خون پیدا خواهدکرد.

علائم خطر و هشدار:

سابقه وجود زردی و یا درمان زردی در فرزند قبلی ، گروه خونی O و RH منفی مادر ، نوزاد پسر ، عدم شیردهی و عدم شیرخوردن مناسب در نوزاد ، بروز زردی در روز اول و دوم تولد ، بی حالی و خواب آلودگی ، کاهش حجم ادرار و تعداد دفعات مدفوع نوزاد، بروز حرکات شبیه به تشنج، وجود مدفوع بی رنگ، ادرار پررنگ،سابقه وجود بیماری فاویسم در بستگان نزدیک ، سابقه بیماری متابولیک یا بیماری خونی و کبدی در بستگان احتمال خطر را افزایش میدهد.

درمان :

-مراجعه به پزشک در صورت بروز هر میزان از زردی

-معاینات دوره ای بخصوص در طی ۴۸ تا ۷۲ ساعت اول بعد از ترخیص از بیمارستان

-متعادل کردن هوای اتاق .در فصول گرم ۲۲-۲۰ درجه و در فصول سرد ۲۴-۲۲ درجه مناسب است.وهمچنین کاهش پوشش نوزاد و رختخواب نوزاد

-افزایش تعداد دفعات و حجم و میزان شیردهی

-درصورت تجویز پزشک ، نوردرمانی یا تعویض خون تحت نظارت .

-نوع تغذیه مادر (سردی یا گرمی) ارتباط چندانی با بروز یا درمان زردی ندارد.

گردآوری : آقای دکتر مازیار وکیلی امینی فوق تخصص نوزادان